

EUROPA SINEAMUL ROMANESC

FOAIA MISCARII ROMÂNE PENTRU UNITATEA EUROPEI

Mensile. Spedizione abb. postale Gruppo III 70% - 00187 Roma, Foro Traiano, A/A, Tel. (06) 679.77.85

COMENTARIILE PE MARGINEA PROCESULUI DE LA NURENBERG

N. Baci

A trecut aproape o jumătate de secol de la Procesul de la Nurenberg, dar praful istoriei nu s-a așezat încă pe voluminoasele dosare. Unele procese mai continuă în diferite țări și cu ele Charta redactată de cei patru mari aliați pentru acest proces. Prescripția - veche de milenii - nu operează pentru o parte din crimele de judecată la Nurenberg, cu toată critica vehementă a unor importante personalități.

În acest articol nu voi intra într-o polemică fără rost; atrocitățile comise în timpul celui de al doilea război mondial trebuiau sancționate; crimele contra umanității - în special exterminarea odioasă a popului evreu - trebuiau condamnate de întreaga planetă și autorii pedepsiți cu severitate. Problema ce doresc să o ridic - morală, juridică și politică - este dacă Procesul de la Nurenberg era calea cea mai indicată sau dacă trebuiau urmate alte procedee.

Să reluăm istoricul procesului, arătând argumentele acuzării și apărării.

CRIMINALII DE RĂZBOI VOR FI PEDEPSIȚI

În cursul celui de al doilea război mondial, Aliații au declarat, izolat sau în comun, că toți criminalii de război ai Axei și cei ce au săvârșit atrocități vor fi judecați și pedepsiți. Așa s-a spus la Londra, la 13 ianuarie 1942, la Moscova la 30 octombrie

1943, la Teheran, Casablanca, la Yalta. Ca urmare a acestor declarații, după capitularea necondiționată a Germaniei naziste la 7 mai 1945, cei patru mari Aliați - USA, Marea Britanie, URSS și Franța - se întrunesc la Londra în iunie 1945 pentru a redacta Charta tribunalului de la Nurenberg și a proceselor sale.

De reținut, așa cum face Lordul Hankey într-o excelentă prefață la cartea Viscontelui Maugham, *Politics, Trials and Errors*, că era prima dată în istoria omenirii când se făcea un atare proces, și că mulți juriști, în frunte cu el, cu senatorul american Taft, profesorul francez Gros, Sir Reginal Paquet, profesorul Gilbert Murray, Ducele de Bedford, Feldmareșalul Montgomery ș.a., erau contra unui astfel de proces, din motive juridice, morale și politice. Insuși guvernul Marii Britanii era reticent: "Guvernul Majestății Sale - scria ministrul de Externe, Eden, la 4 ianuarie 1945 - are serioase îndoieli asupra dorinței și a posibilității de a face un Tribunal aliat, în acest scop".

Totuși, cei patru avocați redactează Charta la Londra, cu precizarea tribunalului, a obiectivului procesului, a procedurii de urmat etc. La 8 august, Charta este gata, iar Procesul de la Nurenberg începe în noiembrie 1945 și ține până în octombrie 1946.

TRIBUNALUL SUPREM MILITAR

Acest Tribunal era compus din opt judecători, câte doi pentru fiecare din cei patru mari Aliați învingători. Procuror general era americanul Mr. Justice Jackson. Președinte era Sir Geoffrey Laurence, un jurist distins britanic ce a arătat multă răbdare și a voit să arate întregii opinii publice că acuzații sunt judecați corect. Acuzații - cei 22 mari șefi naziști, aveau dreptul de a avea avocați.

De reținut că, pe lângă Tribunalul din Nurenberg care judeca pe cei mari, prin Legea nr 10 promulgată de Control Council of Germany, la 20 decembrie 1945, se instituiău alte tribunale militare similare, în cele patru zone de ocupație ale Germaniei, pentru judecarea celor mai mărunți (pentru care se pregătise o listă de 5000 de nume). În fiecare zona procedura era diferită și tribunalul compus numai de naționali la putere în zona respectivă.

CAPETELE DE ACUZARE

Charta de la Londra stabilea patru capete principale de acuzare:

I. **Crime contra păcii:** proiectarea, inițierea și ducerea unui război de agresiune, prin violarea tratatelor internaționale și a aranjamentelor.

II. **Crime contra umanității:** exterminare, deportare, genocid.

III. **Crime de război:** violarea legilor de război.

IV. **Plan comun sau conspirație pentru a comite actele de mai sus,** Acest punct viza atât pe indivizi, cât și grupuri sau organizații.

Punctul unu a dus la nenumărate discuții și cei patru juriști au venit cu nu mai puțin de zece definiții de "război de agresiune". Ceva mai mult, aceștia au interzis judecătorilor de la Nurenberg și apoi, prin Legea n. 10, celor din cele patru zone de ocupație, de a permite orice critică a Aliaților.

Generalul rus Nikitchenko, redactor al Chartei și judecător (ceea ce a indignat pe fostul ministru de Justiție al Marii Britanii, Lord Hankey), cerea ca Tribunalul de la Nurenberg să nu se mai ocupe de culpabilitate, care - susținea el - a fost stabilită de Aliați prin calificările diferite de "criminali de război", ci numai de pedepse. Dar lui îi era frică de expresia "crimă contra păcii" și de aceea de "război de agresiune", fiindcă URSS ar fi trebuit să fie pe banca acuzaților, nu a judecătorilor. Într-adevăr, pe lângă complicitatea Pactului criminal Hitler-Stalin, din august 1939, fără de care Germania nu ar fi intrat în război, URSS a săvârșit crima contra păcii, atacând Finlanda (fapt pentru care a fost condamnată ca agresoare de Liga Națiunilor), a atacat și împărțit Polonia, Țările Baltice, Basarabia și Bucovina de Nord.

La rândul lor, Statele Unite călcaseră legea neutralității, deci comisese "crimă contra păcii" prin livrările de materiale de război în favoarea Angliei și a Urss.

Marea Britanie, cum subliniază Lordul Hinkey, era vinovată de atacarea Norvegiei și de minarea apelor acesteia (cu o plângere formală a Norvegiei). Ce să mai vorbim de bombardarea nediscriminată a orașelor, cu obiective civile sau militare. Și să nu uităm că în ianuarie 1944 la Casablanca s-a decis să se bombardeze, fără discriminare, toate orașele germane cu mai mult de o sută de mii de locuitori, pentru a le "demoraliza și revolta contra regimului".

Amintim și împușcarea pe loc a prizonierilor de către sovietici, tăierea brațului tuturor SS nemți și alte asemenea barbarii. Ori toate acestea nu mergeau prea bine cu capul de acuzare nr 1, ceea ce a făcut pe Sir Alex. Cadogan al Marii Britanii ca într-un memoriu din 23 aprilie 1945, către Guvernul american, "să se îndoiască de legalitatea unora din acuzații". Iată considerațiile ce au făcut pe citații juriști să se opună acestui Tribunal.

Ce acuzați puteau răspunde: "dar voi ați făcut același lucru"? Criticilor Tribunalului de la Nurenberg nu li s-a răspuns în mod juridic. În introducerea la lucrarea *Politics, Trials and Errors*, juristul Lord Hankey critica, la acest punct, faptul că învingătorii sunt singurii anchetatori, și judecători și procurori, că acuzații nu au dreptul să invoace în apărarea lor decât faptele lor, și nici măcar să fie la adăpost de condamnare, invocând "ordinul superior" din toate armatele lumii. Pentru a evita

invocarea acestui ordin, Viscont Maugham arată în lucrarea sa că un "avocat" a cerut Ministerului Apărării Naționale al Marii Britanii și al USA, înainte de redactarea Chartei, să modifice regulamentul militar ce impunea ascultare absolută ordinului superiorilor, pentru a se evita invocarea lui la Nurenberg. Ceea ce aceste ministere au făcut. Tot el subliniază că nu există nici o lege internațională care să definească crima contra păcii; ea e creată retroactiv, ceea ce este contra tuturor principiilor de drept, de la Romani până astăzi, și că pactul Kellog-Briand nu are nici un cuvânt prin care să pedepsească un individ, ci se referea numai la stat. În ceea ce privește Convenția de la Geneva, ea cere proba expresă a responsabilității personale, pentru crime de război, ordinul superiorilor fiind suveran. Convenția de la Geneva e legată de critica Procesului de la Nurenberg de violarea flagrantă a Declarației Drepturilor Omului, care - în art. 11 - consideră omul nevinovat până când acuzația nu dovedește culpabilitatea.

În Japonia, Tribunalul din Tokio a funcționat mai repede, mai juridic și Generalul Mac Arthur a instituit "clemența" și liberarea pe cuvânt. Au fost spânzurate numai câteva persoane.

În cele patru zone ale Germaniei au fost sute de condamnări, fără amnestieri și fără liberări. În plus, tribunalele germane judecau și "denazificau" și ele, ceea ce a făcut pe Churchill însuși să declare, la 28 oct. 1948: "dar mai sunt în curs mii de procese ale celor mici. Politica noastră trebuie să fie de a trece cu buretele peste crimele și ororile trecutului - oricât ar fi acesta de greu - și să ne gândim spre viitor". "Nu poate fi reînvierea Europei fără participarea activă și loială a Germanilor" (Hansard, 28 oct. 1948, col. 256).

TRIBUNALUL INVINGĂTORILOR

Dacă ajungem la concluzia că marii vinovați ai Germaniei naziste trebuiau pedepsiți, întrebarea era: cum? de cine?

S-a sugerat constituirea unui tribunal neutru, cu anchetatori, judecători și procurori neutri. Era dificil, imposibil. În plus, Convenția de la Geneva prescrie judecarea ofițerilor de către semenii lor: mareșalii de mareșali, generalii de generali etc.

La Nurenberg - și Lord Hankey critică sever procedura - militarii au fost degradați, degalonați, îmbrăcați în civil, tocmai spre a evita această procedură. La criticile acestea, partizanii Tribunalului de la Nurenberg au răspuns că ei aveau dreptul legal, de a veni cu Legea acestui tribunal, dat fiind că Germania a capitulat fără condiții, și că ei pot legifera în locul Parlamentului german.

Alții susțineau că toți acuzații trebuiau judecați de magistrați germani.

Mr Justice Jackson, într-un raport adresat președintelui Truman, susținea că legal ei puteau să execute - fără proces - pe toți acuzații, dar că procesul trebuie să fie un memento, un simbol, un avertisment și o aducere aminte.

Mă îndoiesc că în războaiele din Coreea și Vietnam și-a amintit cineva de spânzurații de la Nurenberg.

PROCESUL DE LA NURENBERG

Dacă principiul juridic milenar "nici o pedeapsă fără lege" a fost călcat *ex post facto* -, dacă a fost violat principiul că în cazuri de război numai Statul poate fi condamnat și că acesta poate judeca și condamna pe responsabilii de crime și de orori în războaie, mai ales că soldatul sau ofițerul nu se poate apăra invocând ordinul superiorilor, cu privire la desfășurarea Proceselor de la Nurenberg au fost reacțiuni diverse. Să le reamintim.

La Nurenberg au fost judecați 22 de șefi naziști, care au fost prezenți. 12 dintre ei au fost condamnați la moarte prin spânzurătoare, trei la temniță pe viață, patru la pedepse între 10 și 20 de ani și trei au fost achitați. În cele patru zone de ocupație ale Germaniei au fost instituite câte 12 tribunale militare și condamnările - severe - s-au ridicat până la câteva sute. În zona Marii Britanii nici un prizonier german nu a fost condamnat pentru crime de război (ca să se respecte Convenția de la Geneva).

Inculpaților din Germania și Japonia li-a confiscat averea, toate bunurile, înainte de condamnare. Faptul - condamnat de opinia publică - a dus la o subscripție publică la Londra, ca să se poată plăti avocatul mareșalului german Von Manstain. În Japonia, cazul marelui demnitar Shigemitsu (căruia i s-au vândut la licitație pălăria și jucăriile copiilor) a ajuns până la Curtea Supremă a Statelor Unite, unde, prin divergențe, Mr Justice Murphy și Mr Justice Rutledge, se restabilesc principiile ce ar fi trebuit să fie respectate: "După părerea mea, o asemenea procedură este nedemnă de tradiția poporului nostru și de imensele sacrificii ce el a făcut ca să promoveze idealurile comune ale umanității". Apoi conchide: "A supune pe un cetățean al unui beligerant inamic la un proces incorect, a-l acuza de crime necomise și nerecunoscute, și a descărca asupra lui emoțiile noastre - nu face decât să antagonizeze poporul inamic și să împiedice reconcilierea necesară unei lumi de pace și liniște". De altfel, Shigemitsu a fost liberat "pe cuvânt" de generalul Mac Arthur. În Japonia, foștilor condamnați drept "criminali de război" li s-a ridicat un monument, sărbătorit în fiecare an de Primul Ministru.

Finlanda nu a avut nici un proces. Când s-a semnat Convenția de armistițiu și

Urss a cerut "condamnarea criminalilor de război", li s-a răspuns: "Finlanda nu are decât eroi de război".

DAR IN ROMÂNIA ?

În urma tragicei greșeli făcute la 23 august 1944, când mareșalul Ion Antonescu a fost arestat la Palat și predat lui Bodnarenko, trimisul lui Stalin, și când s-a ordonat, fără nici un armistițiu, oral sau scris, încetarea focului și predarea armatei române sovieticilor, la 12 septembrie, la Moscova s-a semnat un Diktat de armistițiu.. Acesta prevedea, printre altele, judecarea și pedepsirea "criminalilor de război români" și a "celor vinovați de dezastrul țării", de către tribunalele românești. Nu eram trimiși la Nurenberg.

Zeci de demnitari români nevinovați au înfundat pușcăriile, alături de zecile de mii de patrioți români, întemnițați "administrativ".

Mareșalul Antonescu, cu câțiva colaboratori, e adus, în 1946, din Rusia și închis la Jilava. E judecat în luna mai 1946, condamnat la moarte de un tribunal de derbedei și executat câteva zile mai târziu la Jilava, de golani ai Partidului comunist. Procesul a fost un fals juridic, o rușine în analele justiției Țării Românești. Semnează gestul curajos și patriotic al eminentului avocat și distins prieten al meu, dl Radu Boros, azi jurist la Roma, la ONU, care, cu pricepere și talent, a pledat recursul în casație al Mareșalului. dar Inalta Curte se temea de tancurile mareșalului Malinovsky și de pumnul Anei Pauker. Recursul a fost respins. Regele a refuzat grațierea Mareșalului, care s-a dus în fața plutonului de execuție cu o majestate și o demnitate ce trebuie imortalizate pe fruntea țării.

Cu regretul că nu s-a realizat proiectul Ligii Mareșal Antonescu, de a pune busturile mareșalilor Prezan, Averescu și Antonescu (eu sugerez și pe al generalului Nicolae Rădescu) într-o importantă piață a Bucureștilor, cred că s-ar putea iniția o altă formulă pentru cinstirea marelui nostru Mareșal Ion Antonescu. În locul unui proces de revizuire, la Casație, lung și greu, s-ar putea face un "Proces al Mareșalului și al celor condamnați cu el", prin aranjarea unui Tribunal de onoare, format din oameni de elită. Să se pledeze procesul și să se dea verdictul, invitând Guvernul țării să facă la fel.

DIKTATUL DE LA VIENA, RECUCERIREA ARDEALULUI ȘI TRATATUL DE PACE DE LA PARIS

G. A. Pordea

"Arbitrajul " puterilor "Axei" din 30 august 1940 constituie - din punct de vedere juridic - un caz tipic de *Diktat*, formă de convenție internațională "negociată" și semnată sub presiune și prin violență. Acest '*clearing teritorial*' (după expresia lui Gheorghe Brătianu), care a creat o stare *de fapt* dar nu *de drept*, n-a fost ratificat de către România, iar marile puteri au refuzat să-l recunoască - prin declarații exprese - considerând că a fost impus prin constrângere. Absurditatea sentinței emise demonstrează că ceea ce s-a urmărit n-a fost reglementarea unui așa-numit litigiu, ci desmembrarea României.

Dacă cei patru ani de stăpânire maghiară în Transilvania septentrională pot fi socotiți, într-o perspectivă istorică, doar ca un artificiu strategic camuflând o ocupație de război, aceeași relativ scurtă perioadă, privită prin prisma național-morală, dobândește o semnificație deosebit de gravă.

Între anii 1920 și 1940, politica externă a României, raportată la obligațiile sale internaționale, poate fi calificată ca integră și corectă, observând în mod principal: respectul tratatelor de pace, promovarea politicii pacifiste și încrederea în Societatea Națiunilor, consolidarea legăturilor cu statele Micii Înțelegeri, solidaritatea cu țările balcanice și menținerea alianțelor cu marile puteri occidentale. Mica Înțelegere și Pactul balcanic erau destinate a combate, pe bază de alianțe defensive, pe de-o parte politica de revanșă și revizionismul Ungariei, iar pe de altă parte iredentismul bulgar în spațiul balcanic. Ambele construcții constituiau pacte regionale aducând o garanție de pace și de stabilitate.

Cu Polonia, România întreținea relații amicale, bazate - din punct de vedere strict diplomatic - pe un tratat de alianță defensivă, care însă nu prevedea o agresiune venită din Apus. Așadar, declarația de neutralitate a României în momentul atacului german în Polonia era justificată. De altfel, pe marginea acestei atitudini oficiale rezervate, guvernul român a acordat azii refugiaților polonezi (armată și civili), și a

facilitat transportul pe teritoriul românesc a tezaurului Băncii Naționale a Poloniei, precum și predarea acestuia reprezentanților Marii - Britanii la Constanța.

Relațiile italo-române - amicale după războiul cel mare - au suferit prima fisură încă din timpul guvernării Averescu (1926-1927), când acțiunea diplomatică a lui Mussolini a întreprins, fără efect, îndepărtarea României de Franța. Pe acest eșec s-a suprapus ulterior rivalitatea italo-iugoslavă, repercutându-se sub forma unei tensiuni între Roma și toți membrii Micii Înțelegeri. Apoi, apropierea italo-ungară agravă animozitatea față de România, înveninată încă prin aplicarea *sancțiunilor* din partea acesteia, cu ocazia diferendului italo-etiopian.

În ce privea Rusia, situația se prezenta complexă și practic insolubilă. Relațiile normale pe care România le-ar fi dorit cu puternicul său vecin de la Est erau subordonate recunoașterii *de jure* a alipirii Basarabiei. Prin Convențiile de la Londra (1933) pentru definirea agresorului, recunoscându-se suveranitatea *de facto* a României asupra provinciei de peste Prut, relațiile diplomatice au fost reluate, considerându-se acest rezultat ca un preludiv promițător. Negocierile însă inițiate de Titulescu în vederea concluziei unui pact formal româno-sovietic au rămas apoi infructuoase.

În sfârșit, față de Germania, poziția României - sub aspecte diferite - era de asemenea delicată. Interesele economice românești în Europa Centrală impuneau o atitudine nuanțată, constant subordonată preocupării de a nu indispuie aliații occidentali. Intensificarea schimburilor comerciale româno-germane din anii 1937-1938 a dus apoi la Acordul economic din 3 martie 1939, acord "echilibrat" cu un altul similar încheiat cu Marea-Britanie la 11 mai al aceluiași an. Pe tărâmul politic, conversațiile purtate în martie 1937 între Goering și ambasadorul României N. Petrescu-Comnen desvăluie și circumstanțiază situația. Cu această ocazie, Goering a propus recunoașterea și garantarea, din partea Reich-ului, a frontierelor române, în schimbul unui angajament român de a nu lua parte la nici o coaliție îndreptată contra Germaniei și a păstra un statut de neutralitate în caz de conflict. Goering afirmase că în acel moment Reich-ul nu contractase încă nici o obligație față de Ungaria. Guvernul român a respins această propunere, demonstrând lealitatea sa față de Franța și Anglia. De altminteri, chiar sub guvernul Goga, ministrul Afacerilor Străine, Istrate Micescu, declara, la 4 ianuarie 1938, că "România va duce o politică credincioasă alianțelor sale".

Cu o încredere totală, deci, în efectele înțelegerilor existente, și într-un spirit de fidel atașament, guvernul român - preocupat de consecințele unei situații politice internaționale tot mai tulburi - solicită și obține, la 13 aprilie 1939, *garanțiile* franco-britanice. Textul acestora era următorul: "*Guvernele britanic și francez atribuie cea mai mare importanță faptului de a preveni orice modificare, impusă prin forță sau*

amenințare, a statu quo-ului din Mediterană și din Peninsula balcanică. Luând în considerare împrejurările speciale puse în lumină de evenimentele ultimelor săptămâni, cele două guverne dau în consecință României (și Greciei) asigurarea că, în cazul în care o acțiune ar fi întreprinsă punând în primejdie independența lor, în așa fel încât aceste două țări ar estima că este de interesul lor vital să reziste cu forța, guvernele englez și francez se obligă a le da de îndată toată asistența care este în puterea lor".

Tratatul de alință între Franța și Marea-Britanie pe de-o parte, iar pe de altă parte Turcia, lua nota de garanțiile acordate României și se asocia la ele (Art. 3). Totuși, Turcia, prin același tratat, înlătura în mod explicit orice angajament pentru o acțiune ce s-ar fi îndreptat împotriva Rusiei.

Echivocul astfel creat reclama o lamurire. Guvernul român căută deci a obține precizuni interpretative asupra cazului deloc improbabil al unei intervenții ruse, precizuni pe care Sir Reginald Hoare, ambasadorul englez la București, le comunică la 14 decembrie 1939, după cum urmează: "*Guvernul britanic a examinat dacă ar fi posibil ca în împrejurările date (caz de intervenție sovietică) garanțiile să fie aplicabile, și a ajuns la concluzia că aceasta s-ar putea numai în eventualitatea în care Turcia și-ar da imediat ajutorul său României, și dacă nici o opoziție nu ar fi de temut din partea Italiei*". Această interpretare constituia mai mult decât o decepție. Cele două condiții fiind quasi imposibil de întrunit, ipoteza participării ruse într-un conflict european suprima *ipso facto* efectele garanțiilor.

Intre timp, Pactul germano-sovietic se semnase la 23 august 1939, urmat de Convenția încheiată la 23 septembrie, pentru delimitarea frontierei comune a celor două State în Polonia. Consecințele acestei efemere alianțe fură de o excepțională gravitate pentru România. Aliate ale Germaniei, Rusia, Ungaria și Bulgaria nutreau într-adevăr revendicări de ordin teritorial față de România, revendicări care urmau să fie în scurtă vreme formulate.

Situația politică internă era ea-însăși în acea vreme cât se poate de instabilă. Regele Carol II își urma politica sa personală, întreținând discordia în sânul forțelor politice ale națiunii și menținând - după suspendarea constituției - un guvern care pretindea să se sprijine pe un partid unic lipsit de forță reală ("Frontul Renașterii", mai târziu "Partidul Națiunii").

În aceste circumstanțe generale, presiunile externe devenind tot mai apăsătoare, la 29 mai 1940, după virtuala prăbușire a Franței, Consiliul de Coroană - renunțând la decizia anterioară de a rezista oricărei agresiuni - se pronunță *cu regret* pentru o apropiere de Germania, condiție - după câte se părea - a salvagărdării existenței Statului.

La nota guvernului Tătărescu, care exprima dorința sa de "a lărgi colaborarea

amicală cu Germania", Fabricius, ministrul Reich-ului la București, răspundea la 2 iunie afirmând că o asemenea acțiune nu putea fi disjunctă de anumite sacrificii și că, în prealabil, Berlinul dorea să știe "dacă și în ce măsură România era dispusă să trateze relativ la cererile de revizuire a granițelor". Aceste plurale, ca și injoncțiunea germană directă fură eludate de bine de rău în Nota din 20 iunie, prin care guvernul român se angaja să discute chestiunea Basarabiei direct cu Moscova. Răgazul era iluzoriu. Șase zile mai târziu, în noaptea de 26 spre 27 iunie, Molotov adresa o Notă ultimativă reclamând cedarea și evacuarea imediată a Basarabiei, Bucovinei de Nord și a regiunii Herța din Moldova. Marea-Britanie nu a reacționat, iar Ribbentrop, ministrul german al Afacerilor străine "sfătui" guvernul român să primească condițiile rusești fără nici o rezervă.

Franța era învinsă, armatele britanice se retrăseseră de la Dunkerque, Belgia. Olanda, Danemarca erau invadate... În estul european, România era amputată și izolată. Regele adresându-se lui Hitler, în timpul crizei Basarabiei, pentru a-i oferi încheierea unei alianțe care să acorde României o securitate în realitate relativă, Führer-ul îi răspundea la 2 iulie, condiționând o astfel de înțelegere consimțământului guvernului român de a deschide negocieri cu Ungaria și Bulgaria, față de care Statele Axei se angajaseră principial în acest sens. La aceeași dată, printr-un simplu comunicat, România renunța oficial la Garanțiile franco-britanice (care își pierduseră valoarea practică), "orientându-se spre noua ordine europeană". Două zile mai târziu, la 4 iulie, noul guvern Gigurtu, având pe Mihail Manoilescu titular al Afacerilor străine, anunța "integrarea sinceră a României în sistemul Axei", după care, la 7 iulie, se notifică fără explicații retragerea României din Societatea Națiunilor și alăturarea ei al axa Berlin-Roma.

În consecință, nici un expedient temporizator nemai apărând posibil, printr-o Notă adresată lui Fabricius, regele se angaja în termeni oarecum echivoci a iniția tratative directe cu Ungaria și Bulgaria. La 9 iulie, după ce contele Teleki și contele Csaky, respectiv președinte al Consiliului și ministru al Afacerilor străine al Ungariei, fură primiți de Hitler la München, - ministrul României la Berlin, Al. Romalo, telegrafia la București: "Trebuie să ne plecăm, căci Reich-ul are în dosarele sale o soluție de împărțire a României". La 10 iulie, regele își exprimă dorința să întâlnească personal pe Hitler, dar fu refuzat. Două zile mai târziu, Csaky atrăgea atenția ministrului României Cruțescu asupra "impresiei" sale că "România nu mai are nici un minut de pierdut pentru a ajunge la o înțelegere directă, fiindcă ceea ce mai poate ceda spontan va fi silită să dea sub presiune".

În sfârșit, la 15 iulie Hitler adresa o lungă scrisoare regelui, scrisoare din care se desprindeau în mod principal următoarele idei: România a avut până în ultimul timp

o atitudine dușmănoasă față de Germania; manevrele tactice pe care le-ar mai tenta guvernul român pentru a eluda marile probleme în fața cărora se află, sunt lipsite de sorți de izbândă și s-ar solda cu nimicirea Statului; România nu a reușit, de la 1918, să-și apropie, nici pe plan politic, nici pe plan etnic, populațiile alogene trăind pe teritoriile a căror beneficiară a fost; în impasul serios în care se găsește, România nu poate întrezări nici o altă soluție "definitivă" în afara revizuirii granițelor sale; revendicările Ungariei nu cuprind întreaga Transilvanie și un compromis rămâne posibil; dorința României de apropiere de Germania nu poate fi luată serios în considerare decât în cazul unui "acord rezonabil" între Ungaria, Bulgaria și România; dacă o înțelegere pașnică este imposibil de obținut, nu e exclus ca Germania să se dezintereze de soarta României.

La această scrisoare regele răspunse în termeni demni, dar - în ultimă analiză - confirmă limpede și definitiv acceptarea negocierilor cu Ungaria și Bulgaria.

Ca urmare, la sfârșitul lunii iulie, Gigurtu și Manoilescu întreprinseră o călătorie *la Canossa*, în cursul căreia fură primiți și de Hitler și de Mussolini. La reîntoarcere în țară, declarațiile ce le făcură - care încercau a lăsa să se creadă că soluția problemei nu va depăși un schimb de populații având drept consecință o concesiune teritorială redusă - fură urmate de o brutală chemare la ordine printr-un protest al ministrului german al Afacerilor străine.

La 1 august, guvernul ungar remise la București o Notă diplomatică redactată în termeni violenți, prin care cerea lămuriri asupra intențiilor românești cu privire la revizuirea regimului minorității maghiare din Transilvania și la problema unui schimb de populații. La 2 august, Iuliu Maniu și Dinu Brătianu prezentară regelui un memoriu prin care se pronunțau categoric împotriva oricărei luări de contact cu Ungaria și Bulgaria. În aceeași zi avu loc o consfătuire a câtorva fruntași ardeleni, de la care Maniu fu absent (punctul său de vedere era clar exprimat în memoriul amintit), consfătuire sterilă în cursul căreia opiniile se grupară după cum urmează: mitropoliții Nicolescu și Bălan, Ion Lugoșianu, Augustin Popa și Aurel Baci (aderent al lui Goga) se exprimară pentru o atitudine de intransigență absolută, neadmițând principiul negocierii; Vaida-Voevod, Iuliu Hațieganu, Sebastian Bornemisa și Sextil Pușcariu admiteau schimbul de populații, iar Al. Lapedatu s-a abținut.

Acțiunea guvernamentală își urma însă cursul. Manoilescu trimitea, la 6 august, instrucțiuni ministrului României la Roma, R. Bossy, pentru a lua contact la Budapesta cu Teleki și Csaky și a le propune deschiderea neîntârziată a tratatelor. Cu prilejul întrevederii lor, Csaky remise lui Bossy un *aide-memoire* al guvernului ungar (transmis de altfel și direct la București, la 7 august), prin care acesta din urmă își expunea poziția: Ungaria era dispusă a încerca să ajungă la un compromis cu

România asupra Transilvaniei, admitând principiul schimbului de populații; linia de demarcație urma să fie fixată de guvernul ungar, acesta neîncuviințând nici o discuție asupra ei; România era invitată să mediteze asupra acestei "ultime concesiuni" și a fi "conștientă de sacrificiul Ungariei de a nu revendica Transilvania întreagă". Pentru începutul negocierilor, se propunea data de 10 august. La această dată însă, guvernul român răspundea la Budapesta că, în vederile sale, noua frontieră urma să reprezinte însuși rezultatul schimbului de populații, adică să realizeze o repartitie etnică pe cât posibil desăvârșită.

Așadar, dintr-un început, două concepții aproape contradictorii se înfruntau. Ungaria punea în evidență un pretins litigiu *teritorial*, urmând a fi soluționat printr-un compromis *teritorial*, discutarea schimbului de populații fiind subsecventă, - pe câtă vreme România recunoștea existența unui diferend de ordin *etnic*, "admitând - pentru obținerea omogeneității naționale - oportunitatea deplasării frontierei, în funcție și ca o consecință a transferului reciproc de populații". Logica punctului de vedere românesc era, în mod obiectiv, ireproșabilă.

Conferința se deschise la Turnu-Severin, la 16 august. Delegația ungară cuprindea pe Endre Hory, președinte, colonelul Ujszaszi (mai apoi generalul Naday), expert militar, și Zilahi-Sebes, reprezentant al Presei. Delegația română era prezidată de Valeriu Pop, având ca membri pe generalul Dragalina și pe S. Manuilă. Președinția Conferinței a fost asumată de primul delegat român.

Pentru a da preț "modicității" pretenției Ungariei, reprezentantul acesteia a subliniat de la început că situația permitea a fi asimilată în principiu cu o restabilire a *statu-quo*-ului antebelic, de vreme ce Basarabia și Bucovina erau retrocedate, iar conversațiile referitoare la Dobrogea inițiate la Craiova.

Pe fundamentul a astfel de penibile preliminarii, delegatul ungar propuse o linie de frontieră care lăsa României județele Sibiu și Făgăraș, o parte din Târnave cu Blajul, jumătate din județul Alba fără Alba-Iulia, și Banatul, rezervând și două coridoare pentru Ungaria, la sud de Mureș. Teritoriul astfel revendicat (aproximativ 67.000 km²) reprezenta deci mai mult de două treimi din pământul Ardealului, cu o populație de 3.900.000 locuitori, din care 2.200.000 Români și 1.200.000 Unguri. În limitele porțiunii românești, ar mai fi subsistat 162.000 Maghiari, susceptibili de a fi schimbați contra 2.200.000 Români. Delegația română respinse imediat și în bloc această propunere. Față de falsul unei teze teritoriale, și înregistrând exorbitantele pretenții ale Ungariei, un Consiliu de coroană se ținu la București, la 23 august, Consiliu care decise în unanimitate: obținerea din partea Ungariei a unei acceptări prealabile a aplicării principiului etnic și a schimbului de populații, stabilirea

numărului locuitorilor maghiari care urmau a fi transferați și, în sfârșit, fixarea consecutivă a noii frontiere.

La Turnu-Severin, Ungurii păreau decizi a nu ceda. Ca urmare la respingerea *de plano* a proiectului lor, ei amenințară cu ruperea tratativilor, în cazul în care România nu ar prezenta contra-propuneri cu caracter teritorial. Această somație lovindu-se de refuzul categoric al delegației române, conferința - la cererea Ungariei - fu suspendată la 24 august. În protocolul redactat spre acest efect, reprezentantul maghiar insista însă a se consemna că Ungaria era dispusă a reexamina propria sa ofertă. Noua atitudine a Ungurilor era interpretată ca o consecință a invitației spre moderare pe care Reich-ul o adresase la Budapesta, revendicările formulate fiind - chiar și la Berlin - socotite excesive. Cât despre delegația română, ea preciza în același protocol - conform instrucțiunilor primite de la Manoilescu - că guvernul român consimțea, pe marginea tezei sale, să prezinte o hartă interpretativă a concepției sale de soluționare a diferendului. Harta fu remisă în același timp, subliniindu-se că ea rezulta "din aplicarea schimbului de populații pentru toți Ungurii, cu excepția Secuilor, și că era condiționată de efectivă deplasare a Ungurilor din Transilvania, fără de care ea nu avea nici un sens și nici o valabilitate". Hory obiectă pe loc că Ungaria nu era în măsură a-și da asentimentul la nici un aranjament excluzând soluționarea problemei blocului secuiesc.

Pozițiile respective se vedeau, în consecință, inconciliabile. Dacă Ungaria a exploatat fără finețe situația privilegiată în care se găsea, de partea ei România - odată comisă greșeala de neiertat a acceptării negocierilor - a rezistat cu subtilitatea și curajul pe care i le permiteau împrejurările.

Intervenția directă a puterilor Axei nu mai putea fi evitată, planurile strategice de cea mai mare importanță ale Reich-ului nesuferind nici o întârziere pentru "mărunte" divergențe de ordin național local. O soluționare drastică, în genul nodului gordian, era deci ineluctabilă.

La 26 august, Fabricius și Ghigi (ministrul Italiei la București), ca și agenții diplomatici ai puterilor Axei la Budapesta, fură convocați de urgență de guvernele lor, pentru a lua parte la "o convorbire cu reprezentanții guvernelor Reich-ului și Italiei, referitor la afacerile româno-maghiare".

La București se credea că negocierile întrerupte la Turnu-Severin urmau să fie reluate în prezența miniștrilor Afacerilor străine german și italian; eventualitatea unui arbitraj era înlăturată. În cursul unei prime consfătuiri, pe care regele a convocat-o la 29 august, se decise deci să se persiste fără nici o modificare pe poziția adoptată anterior, discuțiile purtând - la nevoie - asupra unei porțiuni de teritoriu fixată între

două extreme, minima și maxima. (După indicațiile lui S. Manuilă, această porțiune era cuprinsă între 10.000 și 18.000 km², limite modificate ulterior la 7.500 km² în cazul în care Secuiei nu ar fi fost schimbați și 10.700 km² în eventualitatea unei transplantări a tuturor Ungurilor din Transilvania). În plus, se hotărâse ca transferul de naționali să cuprindă numai populație rurală.

Situația internă în România se agravase. Regele era izolat, guvernul virtual discreditat, poporul umilit de ciuntirile teritoriale și neliniștit de perspectivele ce se conturau.

În urma suspendării tratatelor de la Turnu-Severin, Ungaria decretase mobilizarea generală. Iugoslavii concentraseră trupe la granița Banatului, după ce o parte din presa sârbească manifestase o ciudată simpatie fără rezerve față de revendicările maghiare.. Negocierile cu Bulgaria se anunțau încordate la Craiova, în vreme ce unități bulgare erau masate la frontiera de sud a Dobrogei. Pentru a preveni agresiunea germană, Rusia concentrase treizeci divizii în dispozitiv ofensiv de-a lungul Prutului...

Sosit la Viena la 29 august, Manoilescu fu primit de Ribbentrop, în prezența lui Fabricius, la orele 3 după amiază. Ministrul Afacerilor străine al Reich-ului îi notifică următoarea pretenție cominatorie: acceptarea din partea României, fără condiții și fără rezerve, a unui arbitraj italo-german purtând asupra unei porțiuni a teritoriului Transilvaniei cuprins între 25.000 și 67.000 km²; sentința arbitrală urma să respecte principiul unei sinteze între punctele de vedere etnic și teritorial, transferul reciproc de populații rămânând însă facultativ; Germania oferea în schimb României garantarea militară - din clipa acceptării arbitrajului - a noilor sale frontiere; în caz de refuz, Ungaria și Bulgaria erau îndreptățite a ataca România "fiind probabil" ca Ungaria să obțină, pentru această operație, concursul efectiv al Germaniei și Italiei; de asemenea, într-o astfel de eventualitate, intervenția Uniunii Sovietice devenea - în urma înțelegerii în acest sens cu Reich-ul - oportună și licită, fiind vorba de un conflict armat deslănțuit în Sud-Estul european. Termenul pentru răspuns fu fixat pentru aceeași noapte, până la orele 24.

Între timp, Ungaria - bineînțeles - acceptase oficial arbitrajul, iar termenul pentru răspuns acordat României fu prelungit până la orele 3 noaptea.

La orele 3,50 Manoilescu fu informat telefonic din București asupra deciziei Consiliului de Coroană de a accepta arbitrajul (21 voturi *pentru* și 10 *contra*). Acest Consiliu s-a ținut între orele 2,30 și 5 dimineața. Au participat consilierii regali, membrii guvernului și diverse personalități; Iuliu Maniu și Gheorghe Brătianu erau absenți. *Contra* acceptării se pronunțaseră: Mitropolitul Bălan, Dinu Brătianu, Ion

Mihalache, Mihai Popovici, generalul Văitoianu, Victor Iamandi, doctorul Angelescu, Cuza, Victor Antonecu și Silviu Dragomir. Pentru acceptare au opinat: Patriarhul, primul-ministru Gigurtu, Vaida-Voevod, Gh. Tătărescu, G.G. Mironescu, C. Argetoianu, Andrei Rădulescu, Generalul Mihail, generalul David Popescu, I. Macovei, Radu Budișteanu, Părintele Moța, Caracostea, Horia Codreanu, Nichifor Crainic, I.V. Gruia, amiralul Păiș, V. Gomoiu, V. Noveanu, N. Priboianu și E. Baliff. S-a înregistrat o abstențiune (abținere), aceea a lui Sidorovici. Compoziția Consiliului de coroană mărturisește - împotriva imprudentei pretenții a regelui Carol II de a domni și governa fără concursul politicianilor - grija sa (pentru o descărcare târzie a conștiinței) de a asocia, la acest grav act, toate forțele și nuanțele politice și morale existente.

Generalul Mihail, șeful Marelui Stat-Major, desvăluie. într-o expunere anterioară votului, imposibilitatea materială a susținerii unei rezistențe eficace pe mai multe fronturi, afirmând că un astfel de război ar fi devenit prea curând cu adevărat dezastros.

La Viena, arbitrajul era prevăzut pentru a doua zi la orele 14. Cu o oră înainte, *Garanțiile* fură remise delegației române. Textul lor era următorul: "*In numele și din ordinul guvernelor german și italian, avem onoarea a comunica Excelenței Voastre că Germania și Italia asumă, cu începere din ziua de astăzi, garanția de integritate și inviolabilitate a statului Român. - 30 august 1940*". Documentul era semnat de Ribbentrop și Ciano.

Lectura sentinței arbitrale a durat cinci minute. Noua linie de frontieră părăsea vechea graniță la 15 km sud-est de Salonta, mergea în direcția nord-est până la 5-15 km sud de Oradea, la sud de linia Oradea - Cluj, de la sud de Cluj 60 km spre est, apoi spre sud până la 15 km sud-vest de Târgu-Mureș, continuând în direcția sud-est până la cotitura liniei ferate Brașov-Sighișoara, spre sud în nemijlocita apropiere la est a liniei ferate până la Băieruș, din nou spre sud-est întretăind calea ferată Brașov-Sf. Gheorghe, și atingea frontiera veche pe piscul Lăcăușul. Teritoriul atribuit astfel Ungariei (jumătatea de nord a Transilvaniei) cuprindea 43.492 km², cu o populație de 2.612.102 locuitori, dintre care 1.314.654 Români (majoritate absolută) și 969.176 Unguri (cca 30%).

În noaptea de 30 spre 31 august, regele întruni la București o consfătuire la care luară parte: președintele Consiliului Gigurtu, generalul C. Nicolescu, ministrul Apărării naționale, generalul Mihail, șeful Statului-Major, și Al. Romalo, ministrul României la Berlin, - consfătuire urmată de un nou Consiliu de Coroană. A doua zi fu publicat un comunicat prin care se relatau cele petrecute la Viena, afirmându-se cu justețe că "România fusese pusă în fața unui *ultimatum* din partea puterilor Axei".

Programul de evacuare a teritoriilor astfel răpite fu stabilit între 6 și 14 septembrie, de o comisie militară mixtă româno-ungară, condusă respectiv de generalul Dragalina și generalul Naday.

S-a atribuit în acea vreme lui Iuliu Maniu intenția de a constitui în Transilvania un "Consiliu de apărare națională" și a chema armata și poporul la rezistență. Evenimentele urmau însă să se precipite, culminând cu abdicarea regelui Carol II. În același timp, o puternică misiune militară germană era trimisă la București, precum și tot mai importante unități din *Wehrmacht* dispersate în toată țara.

Diktatul de la Viena a permis Germaniei să-și atingă scopurile strategice premergătoare războiului la est. Ajunsă în posesiunea petrolului românesc, ea controla de-acum gurile Dunării și își asigura supremația în sud-estul european, deschizându-și calea spre Balcani. Pe de altă parte, "garanțiile" acordate României fără asistența aliatei sale Rusia, constituiau un avertisment către Moscova, în ceea ce privea "zonele de influență". Și, în sfârșit, recompensând pe Unguri pentru constanța politicii lor filo-germane, și pedepsind România pentru fidelitatea sa față de aliații ei occidentali, Germania dezorganiza viața economică a Transilvaniei românești, odată mai mult imolată.

Episodul înscris de Diktatul de la Viena a scos în evidență ceea ce istoria bimilenară a Românilor a demonstrat peremptoriu în nenumărate rânduri: securitatea organizației statale rezidă - cu deosebire în momentele critice - nu atât în alianțele încheiate ori în garanțiile obținute, ci în propriile resurse și forțe ale poporului. Armatura morală a acestuia - *bine îndrumată* - poate singură să asigure perenitatea neamului.

În 1928, Conte de Saint-Aulaire, fost ministru al Franței în România în timpul războiului de întregire, denunțase în ziarul parizian *Le Figaro* "conjurația" pan-germanismului și a pan-turanismului, schițată în epoca antebelică și reînnoită după Versailles cu aceleași gânduri ascunse de dominare a Europei. În acest *Drang nach Osten* - scria diplomatul francez - Budapesta constituia pivotul principal, iar Bucureștiul principalul obstacol. Era vorba în realitate - adăuga el - de un atentat la existența României și la salvagardarea păcii generale. După abia doisprezece ani, previziunile lui Saint-Aulaire se vedeau confirmate prin Diktatul de la Viena.

În circumstanțele date, termenul oficial de *arbitraj* al acestui act trebuie în orice caz pus între ghilimele, căci el constituia ceea ce enciclopediile definesc ca "o exigență absolută, impusă de către cel mai puternic, fără altă justificare decât forța sa": un *diktat*.

Un prim arbitraj-diktat de acest gen, tot germano-italian, avusese loc în detrimentul Cehoslovaciei. Cu aceeași asistență a lui Hitler, Ungaria anexase la 2 noiembrie 1938 mai bine de 12.000 km² din teritoriul Slovaciei, cu o populație în majoritate ne-maghiară. Cinci luni mai târziu, în martie 1939, ocupând - odată mai mult cu indispensabilul concurs al Führer-ului - Ucraina subcarpatică, Ungaria își augmentase din nou teritoriul său cu alți 12.000 km², o regiune locuită în majoritate de Ruteni. Apoi Budapesta va mai anexa, în aprilie 1941, teritorii jugoslave atingând 11.000 km².

Este de reamintit că, prealabil încorporării la Ungaria a Râșiei subcarpatice, colonelul Beck, dictatorul de-atunci al Poloniei, propusese României să anexeze ea-însăși o porțiune din teritoriile ce urmau să devină ungare, parțial locuită de câteva zeci de mii de Români. Beck afirmase atunci că ceea ce el denumea "pacificarea" acelei regiuni reclama atribuirea ei Ungariei, dar că guvernul polonez nu se opunea la o asociere românească la partajul ei. Urmărind în oarecare măsură a compromite și România într-o operație ilicită, propunerea poloneză nu constituia decât un sondaj, spre informarea Ungurilor, al atitudinii guvernului de la București.

Respingând propunerea poloneză (România va refuza mai apoi și participarea la o îmbucătățire a Jugoslaviei), ministrul român al Afacerilor străine informa în același timp pe Beck că România era dispusă a examina în orice moment problema stabilirii unui *modus vivendi* cu Ungurii, dar că atitudinea acestora nu era de natură a încuraja bunele sale dispoziții. Într-adevăr, reînarmarea Ungariei fusese urmată de reluarea propagandei maghiare privind ceea ce Budapesta se obstina a denumi - cu o surprinzătoare lipsă de realism - "reconstituirea regatului Sfântului Stefan". România - adăuga ministrul român - a acordat minorităților sale etnice regimul cel mai liberal din Europa. demonstrând o sollicitudine specială față de Unguri. Rezultatul fusese - după acordurile de la München - o intolerabilă recrudescență a propagandei revizioniste maghiare, Transilvania fiind chiar inundată cu tracte anti-românești, lansate din avioane ungare care violaseră în cursul nopții spațiul aerian român.

Odată înfăptuită, lovitura nazisto-fascisto-maghiară de la Viena a fost condamnată fără perifraxe de presă din Statele Unite, Anglia, Elveția, Spania, etc. Într-un discurs pronunțat în Camera Comunelor în 5 septembrie 1940, primul-ministru britanic Winston Churchill declara: "România a suferit o severă mutilare teritorială, dar noi nu avem intenția de a recunoaște nici una din modificările de granițe impuse în cursul acestui război". Secretarul de Stat american Cordell Hull s-a exprimat în același sens în fața Camerei reprezentanților din Washington. De altminteri, nici unul din Statele democratice nu a recunoscut validitatea anexiunii maghiare.

Evacuarea de către autoritățile române a teritoriului astfel escamotat s-a efectuat în ordine și fără incidente. În același timp, o puternică misiune militară germană era trimisă în România și importante unități din *Wehrmacht* dispersate în principalele regiuni ale țării. Aceasta era deci desmembrată și ocupată.

Extravaganța și iregularitatea formulei "arbitrajului" nu jenau, bine înțeles, pe naziști, având în vedere că pretențiunile Ungariei amice, devenită vecină după *Anschluss*, coincideau cu propriile lor interese. În plus, respectiv din 1936 și 1937, Mussolini și Hitler se declaraseră în favoarea revizionismului maghiar. Budapesta însă nu a putut niciodată prezenta alte argumente - sau mai degrabă șicane - pe această temă, decât acelea pe care Conferința de pace de la Paris urma să le considere în toată amploarea lor și să le recuze în bloc odată pentru totdeauna.

Pe marginea manifestei in Justițiii intrinseci pe care o constituia Diktatul de la Viena, consecințele partițiunii arbitrare a Transilvaniei fură dezastruoase pe planurile uman și național. Tensiunea întreținută de revizionismul maghiar în cursul celor douăzeci de ani precedenți, își dădea dintr-odată roadele. Orbiți de misticismul lor național *sui generis*, Ungurii aplicară pe toată întinderea Transilvaniei septentrionale o politică anti-românească șovină, un regim de teroare de o excepțională intensitate.

Legea fu în mod constant nesocotită, violențele contra populației românești majoritare fură organizate cu concursul autorităților și a unor organisme paramilitare maghiare, ai căror membri fuseseră antrenați în mai multe centre ungare speciale de predare metodică a terorismului. Timp de patru ani, o lungă serie de acte reprobabile întrecând limita sălbăticiunii fură înfăptuite: arestări arbitrare, expulsiuni în masă, ilegalități și abuzuri diverse, devastări și dărâmări de biserici românești și distrugeri de bunuri aparținând Românilor, torturi și atrocități, asasinat și masacre. Pe de altă parte, școlile românești fură desființate și exploatarea economică deveni draconiană. Mărinimoasele promisiuni făcute de Unguri la Viena nu fură respectate. O mențiune specială trebuie făcută și în ce privește chestiunea evreiască. Deși ocupată și dominată de naziști, România nu a avut, în cursul celui de al doilea război mondial, nici ghettouri, nici lagăre de exterminare, și nu a procedat la deportări. În ciuda stării de război, ea a acordat refugiu emigranților evrei în drum spre Palestina. În momentul pogromului organizat în iunie 1941 la Iași, de către celebrul *Einsatzkommando* nazist - când fură exterminați mai bine de 3000 de Evrei, autoritățile române, și mai precis câțiva generali din armata română, au intervenit atunci în favoarea a aproximativ 4000 de alți Evrei, care își salvară astfel viața. În schimb, în Ardealul de Nord ocupat, Ungurii trimiseră la Auschwitz și la Dachau aproape 150.000 Evrei, dintre care mai mult de 100.000 pieriră în crematorii. Un profesor american de origine maghiară a revelat că din cei 825.000 Evrei care trăiau în Ungaria, nu au supraviețuit decât 255.000 (V.

Nicholas N. Nagy-Talavera, *Green shirts and the others*, Stanford 1970). Crimele și atrocitățile înlăpuite atunci de Unguri au obligat anumiți observatori neutri la o "serioasă meditație" asupra posibilităților poporului maghiar de a coexista cu alte națiuni, asupra gradului de realism al concepțiilor sale politice și al facultăților sale de adaptare la condițiile moderne ale vieții colective.

Perioada de ocupație maghiară a Transilvaniei septentrionale a coincis deci - fiind produsul lui direct - cu cel de-al doilea război mondial. Circumstanțele excepțional de tulburi care au marcat această perioadă, precum și faptul că țara lor era ocupată de Germani, nu au împiedecat pe Români să-și manifeste nemulțumirea. Revendicări fură formulate și apeluri lansate, pentru a pretinde declanșarea unei acțiuni militare românești; în numeroase orașe ale țării fură înregistrate violente manifestații de protest. Diktatul a fost denunțat de toate forțele politice și morale românești, și o intensă iritație a domnit în rândurile armatei și ale populației. În ciuda a severe măsuri represive aplicate de Unguri, avură loc greve în teritoriul ocupat, unde fu creat un "Comitet Național al Românilor din Transilvania de Nord".

Din nefericire, însă, pe planul politicii sale interne, România era atunci de asemenea defavorizată: regele Carol II abdicase, organizația de extremă dreaptă a Gărzii de Fier tenta să monopolizeze puterea în Stat, în timp ce forțele politice democratice erau reduse la tăcere de către ocupant. Generalul Ion Antonescu asumă toate responsabilitățile, impunând o guvernare conformă intereselor naționale supreme ale momentului, pentru salvagardarea cărora poporul român (elite și masse) era dispus la toate sacrificiile.

La începutul lunii octombrie 1940, trupele germane ocupaseră principalele poziții strategice ale României, în timp ce paralel, economia țării era alineată pe aceea a Reich-ului. "România - constatau cercurile guvernamentale - intrase în sfera de influență germano-italiană", pregătindu-și adeviziunea la Pactul Tripartit sau "Axa Berlin-Roma-Tokyo". Fiind informată, cu zece zile înainte, de atacul german contra Uniunii Sovietice, România declară război acesteia la 23 iunie, angajându-se apoi în "cruciada" care avea ca obiectiv recuperarea Basarabiei și a teritoriilor adiacente, răpitate cu un an înainte. Această acțiune militară era perfect justificată, după cum provizoria organizare administrativ-militară a Transnistriei putea fi privită ca un mijloc de a asigura pozițiile românești din imediata apropiere a teritoriilor dintre Prut și Nistru reintrate în configurația naturală a patrimoniului național. Mai este de reamintit că, după atingerea țelului lor prin restabilirea frontierei pe Nistru, unitățile militare române nu trimiseră pe frontul înaintat decât efective restrânse, câteodată reduse la jumătatea lor, și evacuară sporadic până la 100.000 combatanți, declarându-i bolnavi. Circa 50.000 soldați români fură apoi evacuați prin helicoptere, în

momentul încercuirii unităților sovietice din Crimeea, la începutul anului 1944.

După dezastrul german de la Stalingrad, Mareșalul Antonescu inițiază diverse tratative oculte pe lângă reprezentanți ai Marii-Britanii, în Spania, Portugalia, Suedia și Turcia, în vederea unei ieșiri a României din conflictul armat. Aceste tentative rămaseră însă momentan infructuoase. Intre timp, leader-ii partidelor politice țărănist și liberal desfășurară ei-înșiși o acțiune clandestină vizând stabilirea de relații cu Anglo-Americanii și cu șefii din exil polonezi și cehoslovaci. În mod regretabil, aceste eforturi nu au fost atunci convergente. Spre a se putea opta pentru soluția cea mai favorabilă relativă la o ruptură de Axă pe care poporul român o aștepta cu o impaciență crescândă. Lovitura de Stat care a urmat la 23 august 1944 nu a corespuns însă așteptărilor generale. În contextul istoric al momentului, ea a constituit o eroare cu grave consecințe. Dacă efectele sale au fost dăunătoare, mai ales pentru evoluția ulterioară a evenimentelor politice în România, ca și în toată Europa de Est, în imediat s-a putut totuși proceda la recuperarea Transilvaniei septentrionale, un obiectiv primordial al acțiunii naționale.

Pe solul românesc se aflau atunci 26 divizii germane, totalizând 612.000 oameni. După sângeroase înfruntări, trupele române au neutralizat și dezarmat aceste unități, în timp ce aviația germană bombarda capitala României în chip de represalii. Grație armatelor române, acțiunea germană în sud-estul european a fost brusc paralizată: în Jugoslavia, în Bulgaria, în Grecia. Din acel moment, România a luat parte la războiul contra Germaniei cu totalitatea forțelor sale și a resurselor disponibile: 18 divizii (mai bine de 540.000 de oameni). În cursul acestei campanii de nouă luni, îndreptată la început și contra Ungariei, campanie care dură până la capitularea finală a Reich-ului din 10 mai 1945, forțele românești - angajate în operații de mare anvergură au pătruns în inima dispozitivelor inamice pe o distanță de peste 1.000 de km. Pierderile românești s-au cifrat cu circa 170.000 morți și răniți.

Această campanie românească fu, înainte de toate, aceea a liberării teritoriului transilvan încălcat în 1940. Ea fu dificilă, nu numai din punct de vedere militar, față cu o înverșunată rezistență germano-maghiară - Ungurii se luptară alături de Nemți până la ultimele zile ale războiului -, dar și ca urmare la recrudescența atrocităților comise din nou de Maghiari. Preoți români fură iarăși încarcerati, țărani împușcați, prizonieri torturați, mutilați sau executați, copii supliciați și uciși. Recucerirea teritoriului românesc escamotat la Viena fu îndeplinită la 25 octombrie 1945, nu fără grele sacrificii: 3.000 ofițeri și sub-ofițeri și 62.000 soldați români au pierit în cursul acestei perioade. Contribuția sa la al doilea război mondial a plasat România, în această ultimă fază a sa, în a patra poziție, după Uniunea Sovietică, Statele Unite și Marea-Britanie. Serviciile diverse pe care ea le-a prestat din august 1944 până în mai 1945 fură evaluate la un miliard de dolari (valoare 1938).

Ulterior, pseudo-contenciosul româno-maghiar fu din nou scrutat de marile puteri, cu ocazia Conferinței de pace de la Paris. Guvernul ungar a prezentat atunci diverse memorii, din care este util să se reamintească câteva pasagii. Astfel, în Memoriul din 25 ianuarie 1946 "relativ la preliminariile negocierilor de pace cu Ungaria", s-a consemnat: "revizionismul maghiar și propaganda întreținută de guvernele ungare reacționare, în vederea restabilirii frontierelor istorice ale Ungariei, sunt dezaprobat de guvernul maghiar democratic, care le reneagă. Guvernul actual refuză să reînnoiască atmosfera înveninată a unui vechi proces istoric. Ceea ce se desprinde din trecut aparține trecutului". În Memoriul asupra "transformărilor democratice ale Ungariei" din 24 august 1946, se putea citi: "ca urmare la ocupația otomană de 150 ani și opresiunii Habsburgilor care i-a urmat, dezvoltarea socială și economică a Ungariei a fost în mod sensibil întârziată în raport cu țările occidentale... În ciuda anumitor pseudo-reforme, Ungaria rămăsese o țară practic semi-feudală, al cărei regim parlamentar nu era decât aparent... Regimul regentului Horthy, instaurat grație sprijinului unor bande înarmate..., precum și politicienii care îl înconjurau, au servit exclusiv interesele marii proprietăți feudale și ale marii industrii, în disprețul imperativelor de ordin social: trei milioane de țărani trăiau în Ungaria fără să posede pământ. Spre a-și menține puterea, regimul marilor proprietari și al marilor capitaliști refuzase să acorde drepturi politice unei considerabile fracțiuni a populației țării. Doar o redusă minoritate a acesteia a beneficiat de dreptul de vot". În sfârșit, în Memoriul din 3 septembrie 1946, "relativ la responsabilitățile Ungariei în cel de al doilea război mondial", se consemna ceea ce urmează: "guvernul maghiar constată cu un viu regret că Ungaria pare să fie considerată, de către opinia mondială, ca satelitul cel mai fidel al Germaniei... Totuși, deruta din 1918 fusese urmată în Ungaria de constituirea unui guvern democratic revoluționar contra căruia se ridicară atunci forțele reacționare din toată Europa.. Acestea slăbiră în mod progresiv democrația maghiară, până la nimicirea ei în urma intervenției militare a României... Noul regim, care s-a impus în consecință în Ungaria, a favorizat prin toate mijloacele menținerea structurii semi-feudale a țării... a atotputerniciei funcționarilor săi servili și a unei forțe militare pretențioase... Conducătorii Statului adoptaseră teza conform căreia politica sa revizionistă obliga Ungaria să se ralieze celor două puteri nemulțumite de situația creată după primul război mondial.. Datorită faptului că Italia fascistă căutase puncte de sprijin în Europa centrală, guvernul maghiar a fost împins a se orienta în sensul politicii exterioare observată la Roma". Și, mai departe: " În 1940, concomitent cu succesele sale militare în Occident, Reich-ul (neîncrezător în intențiile viitoare ale Uniunii Sovietice) se strădui să împiedice amenințarea intereselor germane în ce privea exploatarea regiunii petrolifere române; ocuparea acesteia era luată serios în considerare la Berlin. În acest scop, Hitler ceru Budapestei, în aprilie 1940, să

accepte libera trecere a trupelor nemțești pe teritoriul maghiar. Atunci Ungaria - deopotrivă Bulgariei - formulă revendicări teritoriale împotriva României... După eșecul negocierilor de la Turnu Severin și în ciuda opoziției germane, guvernul ungar era decis să rezolve problema Transilvaniei pe calea armelor... La Berlin însă, s-a recurs la amenințări spre a împiedica deslănțuirea unui astfel de conflict armat. Pentru acest motiv, s-a procedat la înfăptuirea celui de al doilea arbitraj de la Viena, care - divizând în mod arbitrar Transilvania - învenină relațiile ungaro-române... Sinuciderea lui Teleki a constituit mai mult decât un avertisment demonstrând până la ce limită poate devia o politică urmărind în mod irațional succese revizioniste"...

Textele citate fură concepute, redactate și difuzate la o epocă în care - deopotrivă celorlalte țări din Europa centrală și orientală - Ungaria era încă așa-zicând liberă, zdrobitoarea hegemonie sovietică asupra acestor regiuni nemanifestându-se fără reticențe decât după semnarea tratatelor despre care este vorba. În orice caz, se constata că - fără teama de ridicolul tezei emise - Budapesta atribuia României existența regimului feudal din Unagria, și că - tot fără a percepe caracterul grotesc al imaginii evocate - ea imputa interdicției venite de la Berlin imposibilitatea declanșării unui război maghiar contra României pentru posesiunea unui Ardeal românesc locuit de Români.

La Conferința de pace delegația maghiară a luat act de anularea Diktatului de la Viena - pe care guvernul ungar îl repudiasse deci prealabil el-însuși - dar opină pentru "oportunitatea" transferului unei porțiuni a teritoriului Transilvaniei la Ungaria; anume, 22.000 km², reprezentând, mai mult decât o cincime din întinderea totală a provinciei. Astfel - susținu delegatul maghiar - Români trecuți sub jurisdicția ungară ar fi contrabalansat minoritatea maghiară din România, ambele țări - pe viitor într-o poziție de simetrie în această privință - fiind consecutiv obligate a observa o largă toleranță identică față de grupurile respective a populațiilor lor alogene. Ungaria propuse în consecință deschiderea de negocieri directe între cele două părți interesate, prealabil elaborării tratatului de pace, spre a parveni printr-un acord mutual la o înțelegere axată pe realitățile etnice. În cazul în care astfel de conversații nu ar fi putut fi inițiate, se cerea ca o comisiune să fie trimisă la fața locului, însărcinată de a studia problema și a raporta concluziile Conferinței.

Această pretinsă "soluție" era propusă după ce, în preambulul documentului se afirmase - cu o manifestă lipsă de bună credință - că minoritatea maghiară era supusă în România unui regim discriminatoriu și de persecuții constante. Structura etnică a populației teritoriului revendicat era următoarea: 55,7% Români, față de 31,8% Unguri. Acest deziderat maghiar nu a fost reținut de către Comisiile politică și teritorială ale Conferinței de pace din care făceau parte: Australia, Canada, Statele Unite ale Americii, Franța, Marea Britanie, India, Noua-Zeelandă, Cehoslovacia,

Uniunea Sovietică, Uniunea Sud-Africană și Jugoslavia.

O ședință mixtă a acestor două Comisiuni a avut atunci loc, în cursul căreia fură expuse punctele de vedere respective ale guvernelor român și maghiar. Raportorul a consemnat că ultima teză prezentată de delegația ungară nu a putut fi luată în considerare, nici unul din Statele membre nejuducând-o acceptabilă. Față de acest refuz, guvernul de la Budapesta a reclamat totuși o nouă "rectificare" frontalieră, pe baza căreia s-ar fi atribuit, de data aceasta, Ungariei o porțiune din teritoriul transilvan de circa 4.000 km², având o populație de 480.000 locuitori, în majoritate absolută Români. După dezbateri, această exigență fu la rândul ei respinsă.

Este util să se noteze că Ungurii începuseră prin a evoca la Turnu-Severin, pe un ton foarte abrupt, o pretinsă "restituție" integrală a Transilvaniei. La începutul negocierilor propriu-zise, ei pretinseră mai întâi 67.000 km², pentru a "accepta" pe urmă - cu o suficiență care nu ascundea decepția nuanțată de resentiment - cei 43.000 km² oferiți de Naziști. Apoi, în cursul convorbirilor preliminare păcii, se regăsesc aceiași Unguri cerând într-un murmur cei 22.000 km² reduși la urma urmelor cu umilință la 4.000 km². O târguială în cursul căreia se succed degresiv nu mai puțin de cinci întinderi privind un teritoriu aparținând altora decât Maghiarilor, a căror poziție neserioasă fu astfel în mod elocvent demonstrată.

Textul final referitor la problemele teritoriale fu adoptat de Comisiunea mixtă a Conferinței de pace, după îndelungi discuții în sânul a diverse comitete specializate. Reprezentantul în exercițiu a celor patru mari puteri membre ale Consiliului Miniștrilor Afacerilor Străine (Franța, Marea-Britanie, Statele-Unite și Uniunea Sovietică) a procedat atunci la o expunere minuțioasă și edificatoare relativă la frontiera româno-ungară; aceasta fu restabilită pe traseul existent în 1938, adică pe așa-zisa linie Clemenceau. Tratatul de pace care a consacrat apoi decizia corespunzătoare fu semnat la Paris în 10 februarie 1947.

Dacă în 1920 considerentele de ordin național determinaseră în largă măsură formula Conferinței de pace de la Trianon, - în 1947, la o a doua consacrare internațională, au fost luate în considerare - în afară de decisivul aspect de ordin etnico-demografic - interesele comunității locale, și anume - cu oarecare precădere - cele de natură economică; și, desigur, necesitatea de a sfârși cu un "diferend" artificial întreținut de către Maghiari sub forma unei false controverse dăunătoare stabilității întregii Europe Orientale.

Pacea, în această parte a Continentului, reclamă imperios - în prezent mai mult ca oricând - o atitudine coerentă din partea Ungariei, respectuoasă față de realități și orientată înspre viitor. Un viitor care se cere a fi reconstruit, într-un spirit de concordie, de întreaga comunitate a popoarelor din Est, spre a permite acestora să se integreze într-o autentică Europă unificată.

GLORIA ÎNȚELEPCIUNII OTTO DE HABSBUrg LA 80 DE ANI

Reprezentantul șef al Casei Imperiale cu cea mai bogată istorie de pe continentul nostru, Arhiducele Otto e Habsburg, un înțelept clarvăzător al viitorului obligat al Europei, și-a sărbătorit în formă bună cea de a 80-a aniversare. Este un bun prilej pentru a aduce un omagiu viziunii și luptei sale politice pentru edificarea unei Europe Unite, stat confederal cu o dimensiune valabilă, corespunzătoare timpurilor noastre, la acest început al celui de al III-lea mileniu al noii ere numită creștină (stabilită astfel de către Dionisie Românul din Constanța în anul 526), și care caracterizează întreaga noastră civilizație. O Europă democratică, pacifică, fără dominații și imperialisme, mari și mici, și confederată pe baza națiunilor-state, calificate prin valorile lor culturale, fără de care, după spusele istoricului Nicolae Iorga, "nu putem deveni internaționali". Calea luptei sale europeiste a fost Mișcarea "Paneuropa", al cărei președinte este, fondată în 1922 de Coudenhove-Kalergi și inspirată de ideile lui Aurel Constantin Popovici din Lugoj, primul federalist european al secolului nostru, care a propus în 1906 constituirea "Statelor Unite (ale Europei) din Marea Austrie" - cum i se spunea în limbajul epocii respective-, proiect acceptat, dar nerealizat de către Arhiducele Franz Ferdinand care, din această cauză, a fost asasinat la Sarajevo de mână slavă, mandatată de dușmanii unguri care se opuneau acestui plan.

O nouă cale de luptă pentru realizarea acestui ideal-necesitate a fost aleasă de Arhiducele Otto prin adoptarea naționalității bavareze-germane și prin activitatea sa - timp de mai multe legislaturi - ca deputat în parlamentul primei Europe, Comunitatea Economică Europeană de la Strasbuorg, unde ocupă cu onoare și simț al datoriei fotoliul nr. 287.

Mișcarea Românească pentru Unitatea Europeană (M.R.U.E.) aduce omagiile sale intelectualului și scriitorului, membru al unor academii de prestigiu, pentru luările sale de poziție pertinente și pentru neobosită luptă în slujba cauzelor mărețe ale umanității.

Poporul român a apreciat mult mesajul de simpatie pe care Arhiducele Otto de Habsburg i l-a adresat imediat după evenimentele din decembrie 1989 cu urările de a-l vedea reintegrat cât mai repede în comunitatea națiunilor europene contribuind astfel la reconcilierea tuturor națiunilor din spațiul dunărean, un mesaj care reflectă încă o dată înțelepciunea politicii sale europeiste.

Sprijinindu-se pe credința creștină de care Habsburgii au fost întotdeauna strâns legați, această înțelepciune se traduce - din punctul de vedere al tehnicii de integrare - prin atenția acordată națiunilor și suveranităților lor, cu gestiune comună, prin respectarea reciprocă a tuturor popoarelor și prin refuzul față de orice tentativă de fărâmițare tribală, indiferent de subterfugiul propus.

Mișcarea Românească pentru Unitatea Europeană și «Bulletin Européen» doresc din inimă ca toate națiunile Europei să înțeleagă înțelepciunea acestui apel și să urmeze îndemnul pe care-l cuprinde.

Un tradițional românesc «La mulți ani», însoțit de cele mai bune și respectuoase urări.

MIȘCAREA ROMÂNĂNEASCĂ PENTRU UNITATEA EUROPEI
Președinte - Josif Constantin Drăgan

STEMA ȚĂRII ȘI SIGILIUL ROMÂNIEI

Parlamentul României adoptă prezenta lege.

Art. 1. - Stema României simbolizează statul român național, suveran și independent, unitar și indivizibil și se compune din două scuturi suprapuse: scutul mare și scutul mic.

Scutul mare, pe albastru, are o acvilă de aur cu capul spre dreapta, cu ciocul și ghearele roșii, cu aripile deschise, ținând în cioc o cruce ortodoxă din aur, în gheara dreaptă o sabie, iar în gheara stângă un buzdugan.

Pe pieptul acvilei se găsește scutul mic sfertuit cu înșițiuine:

a) în primul cartier este stema Țării Românești: pe albastru o acvilă de aur cu ciocul și ghearele roșii, ținând în cioc o cruce ortodoxă de aur, însoțită de un soare de aur la dreapta și lună nouă de aur la stânga;

b) în cartierul doi este stema Moldovei: pe roșu, un cap de bour negru, însoțit de o stea de aur între coarne, cu cinci raze, de o roză cu cinci foi la dreapta și de o lună conturnată la stânga, ambele de argint;

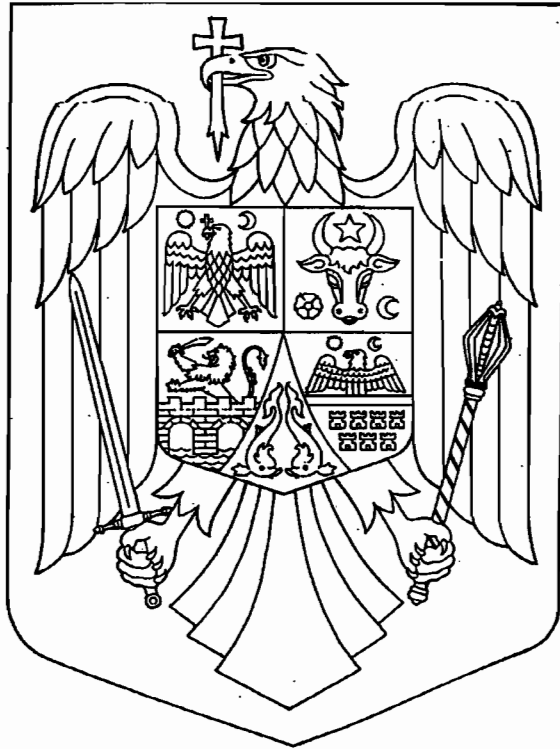
c) în cartierul trei este stema Banatului și Olteniei: pe roșu, peste dealuri naturale, un pod de aur cu două deschideri boltite, din care iese un leu de aur ținând un paloș în laba dreaptă din față;

d) în cartierul patru este stema Transilvaniei, cu Maramureșul și Crișana: un scut tăiat de un brâu roșu îngust; în partea superioară, pe albastru, o acvilă neagră cu ciocul de aur, ieșind din brâu despărțitor, însoțită de un soare de aur la dreapta, de o lună de argint conturnată la stânga; în partea inferioară, pe aur, șapte turnuri roșii, crenelate, dispuse pe două rânduri, patru și trei;

e) în înșițiuine sunt reprezentate ținuturile Mării Negre: pe albastru, doi delfini de aur afrontați, cu cozile ridicate.

Art. 6. - Sigiliul statului este semnul suveranității naționale și garantează autenticitatea actelor statului.

Art. 7. - Pe sigiliul statului este reprezentată stema țării, cu ROMÂNIA, în exergă, în partea inferioară.

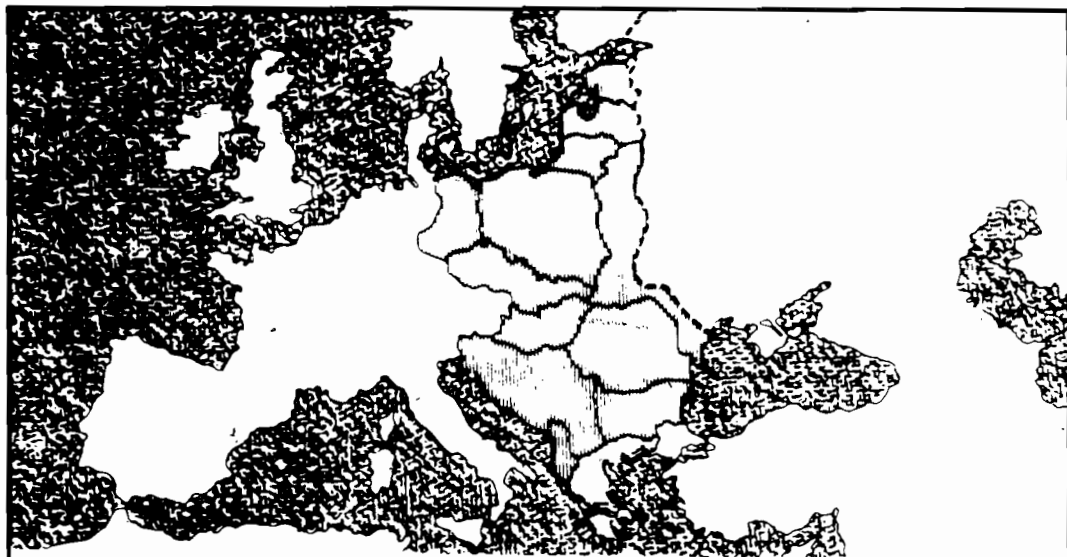

(Lege adoptată de Senat și de Camera Deputaților în 10 septembrie 1992 și publicată în Monitorul oficial al României anul IV, nr. 236 din 24 septembrie 1992).

CUPRINSUL REVISTEI
EUROPA ȘI NEAMUL ROMÂNESC
pe anul 1992

ALEXIS DE ANJOU DE BOURBON-CONDE, - Mesaj pentru Forum-ul Românilor	n. 243, p. 21
ANDRONESCU Șerban, - Pentru o definiție a termenului de Român	n. 245, p. 1
BACIU Nicolae, - Comentarii asupra noii Constituții a României - Hiroșima, Hiroșima, dar Dresda ? - Comentarii pe marginea Procesului de la Nurenberg	n. 235, p. 1, n. 236, p. 1 n. 2243, p. 1 n. 246, p. 1
BĂDESCU T.V., - Editoria italiana 1992 - România. Românism	n. 236, p. 27 n. 240, p. 1
CÂNDROVEANU Hristu, - Românii din Albania: România s-a întors din nou cu fața la noi	n. 240, p. 13
COMARNESCU Petru, - Virtuțile sufletului basarabean	n. 238, p. 17
DELAVRÂNCEA Cella, - Enescu. Ochi de Sfinx (convorbire cu Traian Filip)	n. 239, p. 9
DIACONESCU Mihail, - Noi dimensiuni colaborării din zona Mării Negre	n. 235, p. 1
DRĂGAN J. C., - Orientalistica - autori și opere - Eseștii iberici - Sentimentul tragic al vieții - Gloria înțelepciunii: Otto de Habsburg	n. 235, p. 10 n. 236, p. 8 n. 237, p. 10 n. 246, p. 24
ELIADE Mircea, - A fi român	n. 239, p. 1
FILIP Traian, - O bibliotecă milenară - Idoli și măști - Enescu. Ochi de Sfinx (convorbire cu Cella Delavrancea) - România văzută de aproape (convorbire cu G. A. Pordea)	n. 236, p. 13 n. 237, p. 16 n. 239, p. 9 n. 244, p. 1
GATTI Claudio, - La Fondazione Dragan: storia di una scelta	n. 239, p. 21
ILIESCU prof dr. Ion, - Suflare românească dincolo de Nistru,	n. 240, p. 4
IORGA Nicolae, - Nu ne lăsăm cucerii	n. 235, p. 17

MICHAEL-TITUS M., - În realitate și eternitate - O carte a națiunii	n. 241-242, p. 1 n. 243, p. 18
PAPA Olivia, - Tineri români învingători la Concursul de la Stesa	n. 239, p. 22
PAPU Edgar, - Du Pays de Dracula. Avant-propos	n. 241-242, p. 3
PELIN Mihai, - Sub zodia amneziei	n. 245, p. 27
POPESCU Atanasie, - Una Fondazione romena rinata a Venezia	n. 239, p. 16
POPOVICIU Livia, - Distrugerea culturii și științei românești	n. 243, p. 22
POPOVICIU Liviu, - Distrugerea culturii și științei românești	n. 243, p. 22
PORDEA G.A., - Crezul latin în Transilvania: I Unirea cu Roma - Crezul latin în Transilvania: II Școala Latinistă - Horia și rezistența Românilor - Avram Iancu: eroismul în serviciul ideii naționale - Mișcarea memorandistă - România văzută de aproape (convorbire cu Traian Filip) - Părintele Lucaciu - Diktatul de la Viena. Recunoașterea Ardealului	n. 237, p. 1 n. 238, p. 7 n. 240, p. 14 n. 241-242, p. 10 n. 243, p. 1 n. 244, p. 1 n. 245, p. 18 n. 246, p. ...
RAVASI Guido, - Come ha scoperto la pietra filosofale. L'interesse di Eliade per l'alchimia	n. 235, p. 19
REDAȚIA și nesemnate, - Dreptatea Românilor în hărți, statistici și mărturii - Ex-Rege Mihai, go home - La cultura dei graffiti rupestri - Istoria gândirii românești - în curs de apariție - Stema și Sigiliul României	n. 236, p. 15, n. 237, p. 18 n. 238, p. 1 n. 238, p. 27 n. 240, p. 2 n. 246, p. 25
ROMAN Viorel, - Europa Liberă, fără sens	n. 239, p. 7
ȘTIRBAN Marcel, - Principiile politicii externe a României în concepția lui Nicolae Titulescu	n. 241-242, p. 5
TOMA Simona, - La Lugoj cu spirit european	n. 243, p. 16
VALDMAN Pr. Traian, - Noi Sfinți români în calendar	n. 240, p. 26

Moscova, 9 Octombrie 1944

"Momentul era potrivit pentru a trata, așa că am spus: "Să aranjăm treburile noastre în Balcani. Armatele voastre sunt în România și în Bulgaria. Noi avem acolo interese, misiuni, agenți. Între noi nu trebuie să existe neînțelegeri pentru lucruri mărunte.

Cât privește Anglia și Rusia, ați fi de acord - l-am întrebat pe Stalin - ca voi să aveți o dominație de 90% asupra României, noi să avem 90% în Grecia și "fifty-fifty" cu voi în Jugoslavia?" În timp ce se traduceau cele de mai sus, am scris pe o jumătate de foaie de hârtie:

România: Rusia ia 90%; ceilalți iau 10%

Grecia: Marea Britanie (de acord cu Statele Unite) ia 90%; Rusia ia 10%

Jugoslavia și Ungaria: 50% - 50%

Bulgaria: Rusia ia 75%; ceilalți 25%

Winston Churchill

"Cel de al doilea război mondial"

- Memorii

CUPRINSUL

Nicolae Baciú, <i>Comentarii pe marginea Procesului de la Nurenberg</i>	1
G. A. Pordea, <i>Diktatul de la Viena. Recunoașterea Ardealului</i>	7
J. C. Drăgan, <i>Gloria înțelepciunii: Otto de Habsburg</i>	24
<i>Sema Țării și Sigiliul României</i>	25
<i>Cuprinsul revistei E.N.R. pe anul 1992</i>	26